

XXIII Seminarium WEP

Józef CHMIELARZ (1904-1979)

Warszawa 22 maja 2019 r.

Andrzej MARUSAK

Józef CHMIELARZ

(1904-1979)

Mgr inżynier elektryk, teoretyk i praktyk; specjalista instalacji i urządzeń elektrycznych, projektant układów sterowania automatycznego, napędów, sygnalizacji i blokady przemysłowej; wykładowca akademicki. Działacz harcerski i akademicki, w czasie wojny konspirator. Działacz SEP od 1938.

Urodzony w Sosnowcu, 23 sierpnia 1904 roku, w niezamożnej rodzinie mistrza ślusarskiego, jako syn Jakuba i Genowefy z d. Zdanowicz. Jego ojciec, pracował w Zakładach Kotlarskich i Mechanicznych W. Fitzner i K. Gamper SA w Sielcach pod Sosnowcem, jako brygadzysta.

Józef, ukończył 6 klas Państwowego Gimnazjum Humanistycznego im. Bolesława Prusa w Sosnowcu. Następnie ukończył Średnią Szkołę Techniczną Kolejową w Sosnowcu znaną w Zagłębiu Dąbrowskim z wysokiego poziomu nauczania, uzyskując dyplom technika elektryka.

W tamtych czasach, dyplom technika nie dawał uprawnień do studiów wyższych, dlatego maturę — typu matematyczno-przy-

rodniczego musiał uzyskać eksternistycznie (1924). Wyjechał do WMG — „**Wolnego Miasta Gdańska**” (1926) aby studiować na Wydziale Elektrycznym Politechniki Gdańskiej (PGd).

Z powodu kłopotów materialnych musiał przerywać studia wyższe i podejmować pracę zarobkową, jako technik elektryk. Dyplom inżyniera elektryka uzyskał na PGd dopiero w roku 1937.

Jeszcze w czasie studiów, angażował się w działalność polskich organizacji harcerskich i studenckich. Był harcmistrzem i opiekunem polskich drużyn harcerskich oraz głównym organizatorem **Kręgu Starszoharcerskiego** w Gdańsku. Kierował **Wydziałem Społecznym Bratniej Pomocy Studentów-Polaków** PGd (1927-1931).

Organizował pracę społeczną polskiej młodzieży akademickiej na rzecz pomocy systematycznie niemczonej polskiej ludności Pomorza i Kaszub. Był członkiem korporacji akademickiej pn. „K! Rosevia**”.**

Po studiach, początkowo pracował w porcie gdyńskim, jako inżynier ruchu (1937-1938).

Następnie, przeniósł się do Warszawy i pracował w Instytucie Technicznym Uzbrojenia aż do wybuchu wojny.

Po wybuchu II wojny światowej założył firmę elektroinstalacyjną pn. **Przedsiębiorstwo Elektrotechniczne w Warszawie, która prowadząc poważne prace elektryfikacyjne na kolei, miała**

preferencje zatrudniania pracowników. Dzięki temu inż. Józef Chmielarz przechowywał w swojej firmie wielu uczestników ruchu oporu na fikcyjnym zatrudnieniu. Na terenie jego firmy, znajdował się także punkt rozdzielczy konspiracyjnej broni i prasy oraz ukrywano Żydów.

Podczas niemieckiej okupacji Warszawy (1939-1944), w jego Przedsiębiorstwie, zatrudnieni fikcyjnie byli (od 1942 r.) m.in.: „Monter” – gen. Antoni Chruściel (1895-1960) — dowódca Powstania Warszawskiego (1 VIII – 3 X, 1944), małżonka J. Chmielarza, Jadwiga (1898-1981) I voto Milewska — działający członek Armii Krajowej (AK), oraz Jego przybrani synowie: Tadeusz („Ćwik”) i Kazimierz („Janka”) Milewscy — żołnierze batalionu

„Zośka”, którzy polegli w Powstaniu Warszawskim. Sierż. pchor. phm. Tadeusz (1920-1944) poległ 5 VIII od wybuchu pocisku artyleryjskiego przy barykadzie na ul. Gęsiej, a plut. Kazimierz (1921-1944) — zmarł z odniesionych ran 22 VIII na Starym Mieście, obaj zostali odznaczeni Krzyżami Walecznych. Ich matka, była współzałożycielką i członkinią Towarzystwa Kobiet Polskich w WMG.

**← Antonii Chróciel „Monter”
— dowódca Powstania Warszawskiego [2]**

Sam właściciel Firmy, nie działał formalnie w AK z taktycznych względów konspiracji i nie miał pseudonimu.

Po wojnie, J. Chmielarz swoją firmę prowadził do czasu, kiedy władze likwidowały prywatny sektor przemysłowy (1949).

W latach 1950-1970 pracował w Warszawie, w Centralnym Biurze Projektów Przemysłu Rolnego i Spożywczego, przekształconym następnie (1960) w Biuro Projektów Przemysłu Cukrowniczego "Cukroprojekt". Początkowo, pracował na stanowisku projektanta, a następnie kierownika zespołu, wreszcie — starszego projektanta i kierownika Pracowni Elektrycznej, a wreszcie — głównego specjalisty do spraw elektrycznych. Na ostatnim stanowisku pracował również na emeryturze (1970-1977).

Tworzył projekty obiektów cukrowniczych budowanych w kraju i zagranicą. Zajmował się projektowaniem przemysłowych układów napędowych, instalacji elektrycznych, automatyki i sterowania linii technologicznych wielu cukrowni polskich (np. Łapy, Chełmża) i eksportowych, jak np. w:

- **Chinach (Chiumusy, Nowe Chiny i Bei-Tse koło Kantonu),**
- **Wietnamie (Van Diem w prowincji Hanoi) i**
- **na Cejlonie – obecnie Sri Lanca.**

Jako główny projektant, prowadził wielomiesięczny nadzór autorski montażu i rozruchu cukrowni budowanych w Chinach (1955, 1956), Wietnamie (1959) i na Cejlonie (1959).

**Kanton: 14 mln.
ludzi**

**Guangzhou
International
Finance Center
(2009) 440 m**

[Wikipedia]

**Canton Tower
(2010) 600 m**

Równoległe z pracą projektanta, wykładał elektrotechnikę, elektronikę, urządzenia kontrolno-pomiarowe oraz elektryczne urządzenia sterowania i automatyki przemysłowej na Wydziale Budowlanym i Sanitarnym Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Warszawie i na Wydziale Inżynierii Sanitarnej PW (1951-1970).

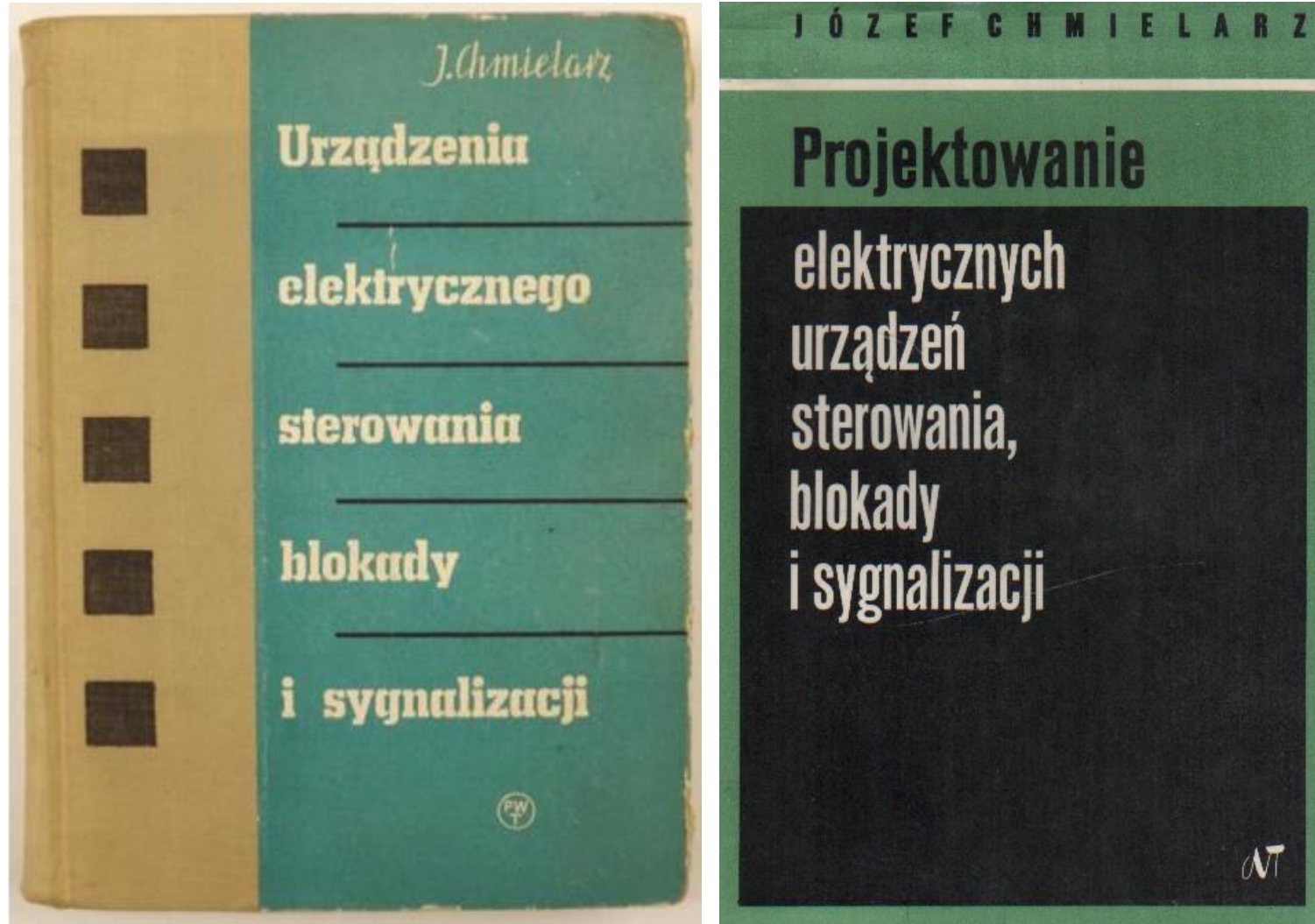
Jako wybitny specjalista, stosował nowoczesne rozwiązania projektowanych urządzeń i układów, oraz nowe metody projektowania, kontroli montażu i eksploatacji projektowanych obiektów.

W roku 1962 zaprojektował Specjalistyczne Laboratorium z unikalnym symulatorem do kontroli działania projektowanych układów elektrycznych. Laboratorium to, było wykorzystywane przez projektantów Cukroprojektu i innym biur projektowych.

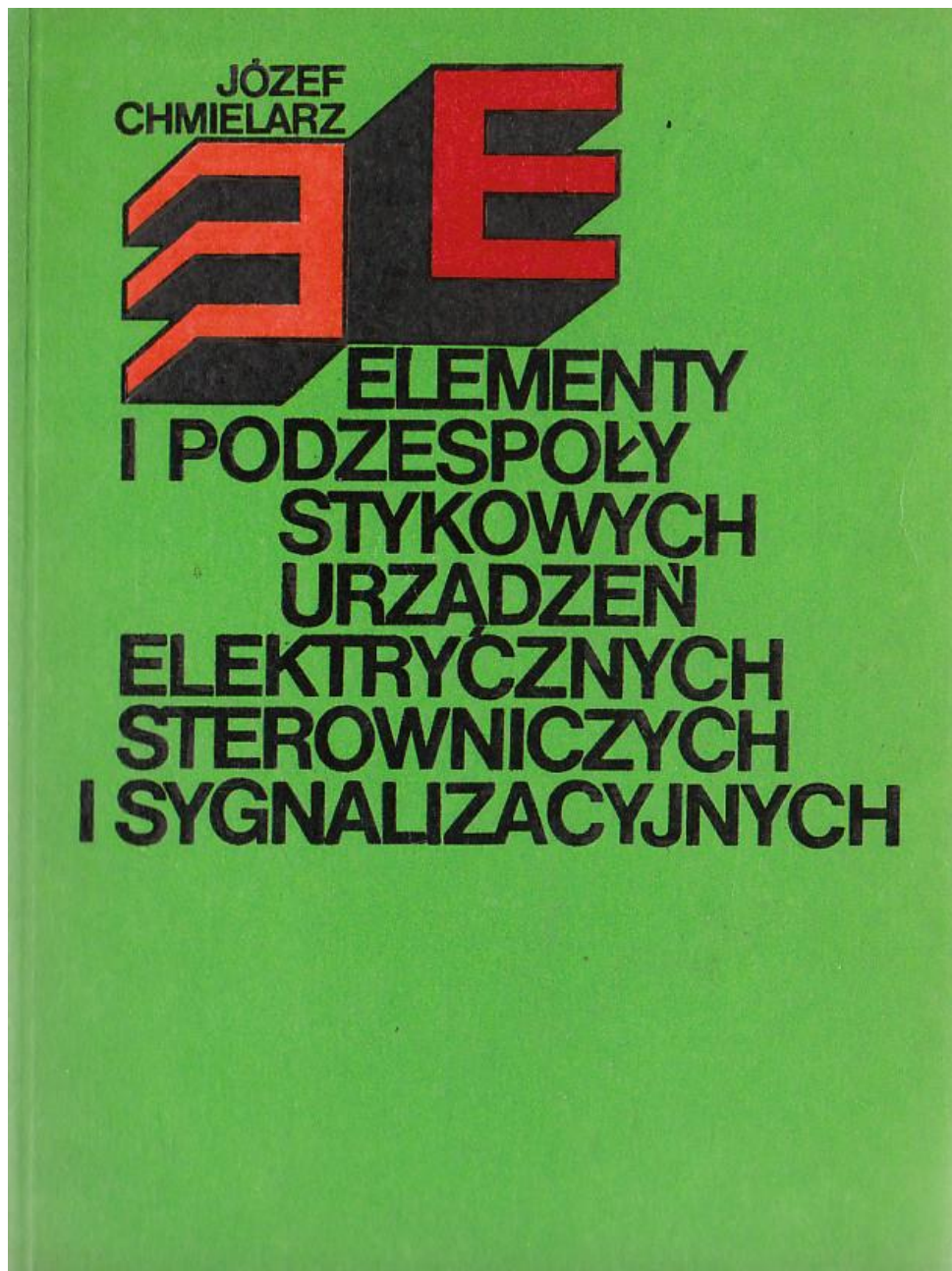
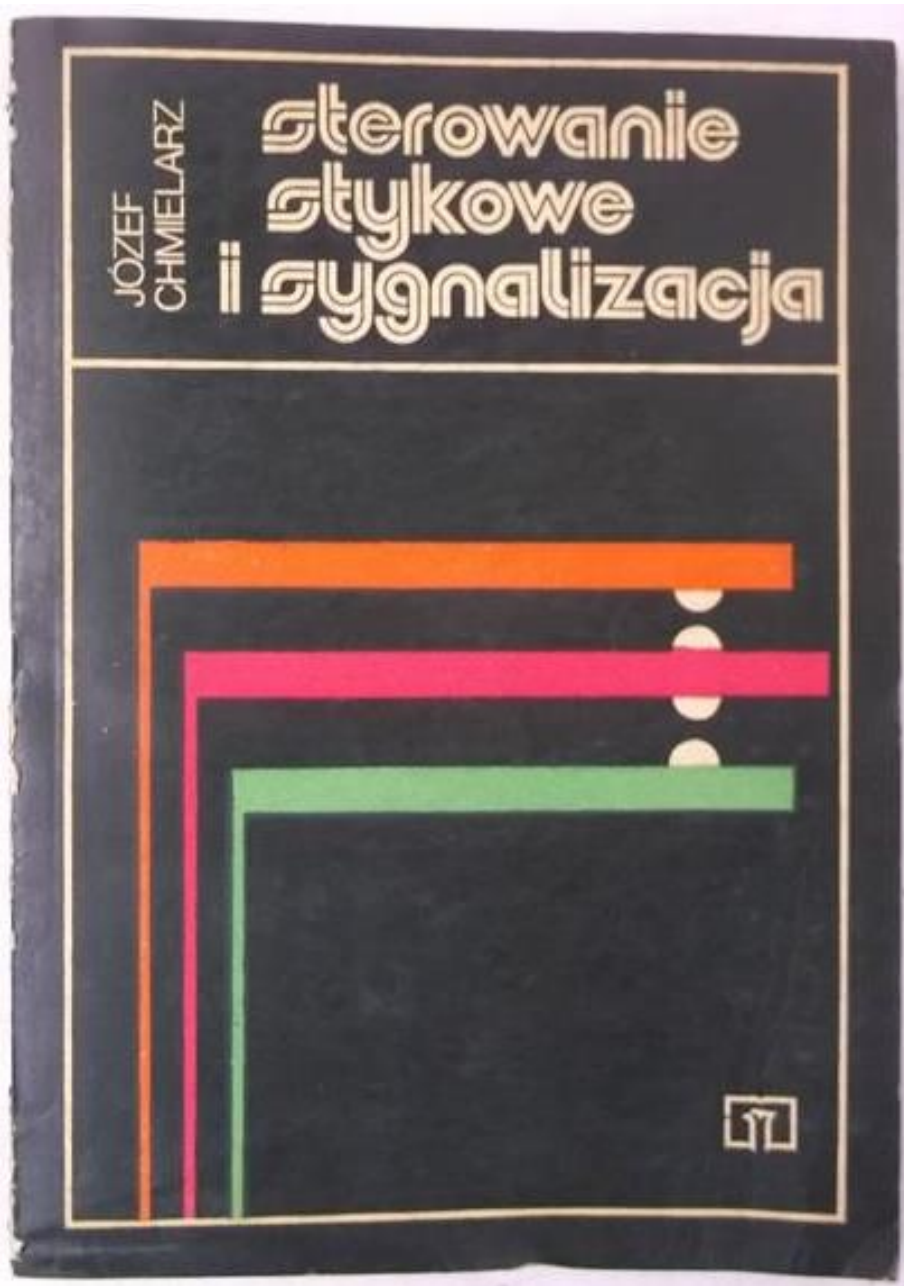
Napisał kilka podręczników na poziomie akademickim i zawodowym (rys.1), np.:

- 1) „*Sygnalizacja elektryczna*” PWT: 1953 s.362, 1957 wyd. II uzup. s. 404.**
- 2) „*Urządzenia elektrycznego sterowania, blokady i sygnalizacji*” PWT 1961, 1966, 1971, 1976 s. 658.**
- 3) „*Poradnik projektowania przemysłowych urządzeń elektrycznych*” WNT 1964 praca zbiorowa.**
- 4) „*Projektowanie elektrycznych urządzeń sterowania, blokady i sygnalizacji*” WNT wyd. I, II 1966, 1971 s. 623, wyd. III 1976 s. 658.**
- 5) „*Urządzenia sterownia i sygnalizacji*” WNT 1976 s. 398.**
- 6) „*Sterowanie stykowe i sygnalizacja*” WSiP 1976 s. 169;**
- 7) „*Elementy i podzespoły stykowych urządzeń elektrycznych sterowniczych i sygnalizacyjnych*” WNT 1978 s. 238;**

8) „*Materiały i sprzęt elektrotechniczny, poradnik zaopatrzeniowca branżysty*”
współautorzy: *Piotr Głowacki i Zygmunt Kosztowski. PWE, 1965, s. 340.*

Rys. 1.
Książki
mgr inż.
Józefa
Chmielarza

c.d. Rys. 1.

**Książki
mgr inż.
Józefa
Chmielarza**

Do Stowarzyszenia Elektryków Polskich (SEP), wstąpił w roku 1938 i do śmierci był działaczem SEP.

Przed wojną, w Oddziale Warszawskim (OW), pełnił funkcję członka zarządu i członka prezydium.

Dnia 20 czerwca 1958 r. Zarząd Główny SEP powołał nowy organ pn. Centralna Komisja Pomiarów Elektrycznych i Automatyki (CKPEiA). Przewodniczącym tej Komisji został inż. Edward Kobosko (1906-1984), a Dyrektorem Biura — mgr inż. Zygmunt Kosztowski, późniejszy organizator Zjednoczenia MERA i Przemysłowego Instytutu Automatyki i Pomiarów (PIAP). Członkami założycielami CKPEiA byli również Józef Chmielarz i Edward Sepczyński (1921-2006).

Józef Chmielarz należał do grupy założycielskiej **Komisji Automatyki i Pomiarów OW SEP**, powołanej przez Zarząd OW SEP dnia 20 maja 1959 r. późniejszej Sekcji AiP OW.

W marcu 1960 r. został przewodniczącym tej Komisji aż do roku 1970, położywszy dla niej wielkie zasługi. Później, w uznaniu Jego zasług w dziedzinie automatyki i pomiarów nadano mu godność honorowego członka Sekcji Automatyki i Pomiarów.

W roku 1971 Zarząd OW SEP, powierzył mu funkcję przewodniczącego oddziałowej Komisji Historycznej, którą sprawował do końca życia.

Komisję Historyczną OW również znacznie rozwinął. Angażował się w działalność wydawniczą SEP, był inicjatorem wydania Księgi Jubileuszowej poświęconej 60-leciu OW SEP. Księga ta w całości niestety nie została wydana. Już po Jego śmierci, wersję skróconą, wydano jeszcze w roku jubileuszowym (1979).

Za działalność zawodową i społeczną został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, medalami przyjaźni CHRL i WRDL oraz Srebrnymi i Złotymi Odznakami SEP i NOT, medalami SEP: im. Mieczysława Pożaryskiego (I Prezesa SEP) i 50-lecia SEP.

Zmarł w Warszawie 2 stycznia 1979 roku, spoczywa na Cmentarzu Bródnowskim (kw. 16 D-I-29).

Jak napisali Władysław Motyl i Wiesław Eysymont [1]: „mgr inż. Józef Chmielarz był niezwykle uczynny, serdeczny i koleżeński, a jednocześnie skromny mimo swoich osiągnięć zawodowych i społecznych”.

Na podstawie:

- 1. Władysław Motyl, Wiesław Eysymontt: „Józef Chmielarz (1904-1979)”. apw.ee.pw.edu.pl .**
- 2. „Józef Chmielarz” oraz „Antoni Chróściel” <https://pl.wikipedia.pl> (4.2019).**
- 3. Wiesław Eysymontt: „Józef Chmielarz”, SBTP t. 4, s. 20.**
- 4. <http://www.batalionzoska.pl/batalion/biogramy/> (5.2019).**
- 5. https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:J%C3%B3zef_Chmielarz_grave.jpg (4.2019)**

Andrzej Marusak

**Dziękuję Państwu
za uwagę!**